

Mezőlak

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

Mezőlak

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI
KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 5
2. Mezőlak bemutatása 7
3. Örökségünk 9
4. Eltérő karakterű településrészek Mezőlak 11
 - Falusi karakterű lakóterület*
 - Kertvárosias karakterű lakóterület*
5. Építészeti útmutató 16
 - Tetőhajlásszög*
 - Magasság*
 - Tetőforma*
 - Színek*
 - Telepítés*
 - Terepalakítás*
 - Kerítések*
 - Kertek*
 - Erkélyek, tornácok*
 - Ajtók, ablakok*
 - Homlokzatképzés*
 - Részletek*
6. Mai példák 33
7. Utcák, terek 37
8. Hirdetések, reklámtáblák 40

BEVEZETÉS

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig.

A Marcal- medence a Bakony és a Kemeneshát közt elterülő félmedence, mely Vas és Veszprém megye határán található. A tájegység nevét adó Marcal folyó, a medence nyugati részén folyik, melynek oka, hogy a mellékpatakok hordalékkúpjai a Marcalt nyugati irányba szorítják. A medencét jelenleg nagyrészt lepelhomok borítja, a vízfolyások mentén meszes, homokos, öntésiszap, a magasabban fekvő területeken karbonátos, kavicsos homok és meszes homok található.

Mezőlak Veszprém megyében található. A 130 m tengerszint feletti magasságban fekvő falu határa a Pápai-síkságnak, a Tapolca és a Bittva, valamint a Marcal közötti részét foglalja magában. A falu területén keresztülfolyik a borsosgyőri Séd is. A települést Nemesgörszöny, Kemeneshőgyész, Békás, Mihályháza, Borsosgyőr, Pápa és Nagyacsád határolja körbe. Mezőlak a kistérségi központ Pápától 9 kilométerre nyugatra, a megyeszékhely Veszprémtől 57 km távolságra fekszik északnyugatra.

A Marcal-medencében jellemzően vulkanikus eredetű kőzeteket használtak építőanyagként. A vulkanikus működés emlékét őrzi a közelben a Ság és Somló tanúhegy, illetve a marcaltői tufamező, amelynek anyagát régóta fejtik építő és útburkolókőnek. A közelben húzódó Bakony jellemzően tengeri üledékből keletkezett kőzetből – mészkő, dolomit, márga – áll. A vulkanikus eredetű kőzetek mellett, így ezen üledékes kőzetek is kedvelt építő anyagok voltak a Marcal-medencében.

„Vajon csak a megőrzés a karbantartás a kötelességünk? Vagy inkább fenntartani, gondozni, hasznosítani, gazdagítani és úgy továbbörökíteni?! Hagyományos népi építészeti emlékeinkből sokat tanulhatunk, megővásuk, felújításuk nem öncél. Jól kell sáfárkodnunk ezzel a ránk maradt örökséggel. Tái, természeti, épített értékeink gondozása, gyarapítása és továbbadása elválaszthatatlan életünkől és kultúránktól. Örökségül adni azt, amit mi is apáinktól, nagypapáinktól kaptunk, ami sorsunk, életünk színtere, a hely ahol születtünk, ahová emlékeinkbe visszatérünk és ragaszkodunk.”
Krizsán András és Somogyi Győző szavai

MEZŐLAK BEMUTATÁSA

Neve 1286-ban bukkant fel „Mezeulak” alakban, jelentése a régi magyar „lak” = „lakás, ház.” 1488-ban a híres Zámbó-család birtoka és székhelye.

Mezőlakot a középkortól kezdve egészen a XVIII. század közepéig egyedül a híres Zámbó család birtokolta, itt volt Veszprém megyei birtokainak központja. Zámbó János idejében a község 19 forintadót fizetett. Az adófizetésből láthatjuk, hogy Mezőlak az akkori időben a nagyobb települések közé tartozott. Veszprém vármegyében az akkori adólajstrom szerint a nyilvántartott helységek száma 133. ebből Mezőlak nagyságrendben a 62. helyen áll. Több adót fizetett, mint Zirc, Enying vagy Marcaltó. Mezőlakon földesúr nem lakott, kastélynak nyoma sincs. Az őstelepülés a mai Godena körzetében volt, a temető a mai református templom körül lehetett. A mai templom minden valószínűség szerint a régi templom helyén áll.

A település eredetére vonatkozó hivatalos adatok igaz, hogy csak 1286-tól vannak, de a nép ajkán élő hagyomány szerint a község már a tatárjárás idején megvolt. A tatárjárás idejében a lakosság a templomba menekült. A tatárok kísérletet tettek a templomajtó betörésére, de a gyors továbbvonulás miatt felhagytak tervükkel és így a lakosság megmenekült. Az 1894-es feljegyzések arra utalnak, hogy a református templom keleti ajtajának szárfáján fejszeceapások nyomai láthatók. 1623-ban a régi templom a tűz martaléka lett, de az ereklye gyanánt őrzött kapu megmenekült és újból beépítették, így jelenleg is megtalálható.

Az oszmán idők minden kínját és félelmét átélte Mezőlak népe is. A reménytelen helyzet mellett a népnek vigasztalóul csak a török és a község között húzódó váröv szolgált. 1736-ban Kenessey István kezébe került a falu, aki 1752-ben végrendeletében Szondy Zsuzsára hagyta a birtokot, akinek a halála (1753) után férje, gróf Eudemio Castiglione 1763-ban gróf Esterházy Klárát vette feleségül. Így került Mezőlak 1763-ban az Esterházyak kezébe, melyeknek uradalmi székhelye lett a falu.

A török időkben vidékünkön is jelentkeztek az Alföld jellegzetes település formái, a tanyák és majorok. Ebben az időben jöttek létre Mezőlak határában a következő kisebb települések: Barakonháza (1628), Szélmező (1639). Ebből a kettőből ma már csak Szélmező található meg. Ezeken kívül még több, korábban, illetve később létrejött puszták is vannak Mezőlak határában. Ilyenek Újfalú (1441), Tíma (1475), Berhendi (1785), Mátyusháza (1443). Ezek közül csak Berhendi nincs ma már meg.

A török kiűzése után hazánkban megváltozott a helyzet. Megszűnt a török rablóhordáktól való félelem, nem volt már felperzselés, emberrablás. A termelés nyugodt mederbe terelődött. Ám jött egy újabb teher, a forrongó Európa állandóan mozgásban volt, hadseregek vonultak, jöttek, mentek és a katonai beszállások szinte elszegényítették Mezőlakot is. A 18. század elejétől a község már nem uradalmi székhely, a birtokosok egymásnak adják a javadalmakat.

A 20. század legemlékezetesebb, sajnos szomorú eseménye a falu életében az 1935-ös tűzvész volt. Ekkor a falu szinte teljesen leégett. A tűz egy szalmakazal kigyulladására következettében végigtombolt a mai Petőfi, Kossuth és Ady utcán.

A település külső képe igen sokat változott az utóbbi évtizedekben: új házak és egész utcasorok épültek. A járdák, a belterületi utak rendezése már sok évvel ezelőtt megtörtént, vezetékes víz 1984-től van. 1996-ban megépült a gázvezeték.

ÖRÖKSÉGÜNK

Mezőlak természeti adottságai, történelmének sokszínűsége, a lakosság együtt élése adja azt az identitást, ami épületei, közterületei szintjén is kifejeződik.

A település utcaképének és az egyes épületek hagyományos arculatának védelme fontos feladat. A település szerkezetének egyedisége megőrzendő.

Az alábbi képen a római katolikus templom látható. A falu közepén, házak közé ékelődve álló templom középkori részletei alapján az egykori települést is a mai helyére tehetjük. A Boldogságos Szűz tiszteletére szentelt templom építésére vagy átépítésére a 14. sz. második feléből vannak adataink. Átalakításáról 1623-ból, majd későbbi századokból tudunk. 1698-ban, romladozó állapotban találták, tornya kőből épült, templom körüli temetőjének fakerítése volt. A falut először 1286-ban említik. Századokon keresztül a mezőlaki Zámbo családé, jobbágyaik 1488-ban 19 Ft-tal adóztak. 1531-ben 52 portája volt, az 1550-es években rövid időre több ízben is elnéptelenedett. Véglegesen, illetve huzamosabb időre soha nem maradt pusztá. A birtokos család itteni, kőből épült nemesi kúriájáról 1579-ből, 9 régi malomhelyéről 1702-ből vannak adatok.

Az 1623-ban átépült templom gótikus stílusú volt, majd a 18. században késő barokk jelleget kapott, 1911-ben teljesen felújították.

A templom félköríves szentéllyel záródó, egytornyú épület, kapuját egyenes záródású kő keret veszi körül, fölötté enyhén íves záródású ablak, kiugró kő párkánnyal. A három párkány közül az alsó kőből van, a középső vakolt, a felső (a tetőé) is vakolt, bádog fedéssel. A torony fedése is bádog. A templomtest nyeregtetős, palával fedve. A templom tetején és a szentély fölötti csúcson kereszt (a templomtetőn sugaras), a sekrestye tetején a csonkolás csúcsán egy kisebb kereszt. A torony mind a négy oldalán ablaknyílás, ferde (zsaluszerű) lapokkal félig elzárva. A sekrestye ablaka fehérre meszelt íves-kőkeretes, rácsos. Dupla szárnyú, sötétbarnára festett ajtók vezetnek be a templomba.

A jobb oldali képen a római katolikus templom hátsó oldala látható.

A bal oldali képen a Sold-kastély látható, mely helyi védelem alatt áll. Építése a 19. század dereka táján történhetett. Építtetője az Esterházy család volt. Az épületet az 1900-as évek elején Szold Manó vette bérbe. 1945 után a TSZ irodái lettek itt elhelyezve, illetve hátsó szárnyában lakásokat alakítottak ki.

Nyugati és déli oldala az utcára néz, belső udvarán eredetileg terasz és fogadóterem volt, most orvosi rendelő van helyette. Az udvari cselédlakások megmaradtak és most is lakásként használják őket. Az épület északi végén egy "torony" van. Hornyolt cserépfedéssel, bádogkupolával, bádogszegélyezéssel. A kupola egy tetőre van ráültetve, északi, keleti és nyugati oldalán 3-3 félköríves záródású ablak bádogból kilyukasztva. A tetőn helyenként szellőzőablakok, a tető gerincmagassága változó, "L" alakban törő nyeregtető, végén kontyolással. A homlokzatot vízszintes tagolással díszítették vakolatból. Valódi lábazat csak a "torony"-nál van, a többi helyen festéssel van jelölve.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Falusias karakterű lakóterület

A falusias karakterű településrészen, a történetileg kialakult oldalhatáron álló beépítést ajánlott alkalmaznunk. Az utcával párhuzamos tetőgerinc a jellemző kialakítás, de néhol közbeékelődik az utcával merőleges tetőgerinc is. Javasolt a közvetlen környezetben jellemző tetőhajlásszög alkalmazása. Ez jellemzően 37-45 fok közötti, mellyel gazdaságos geometriájú tetőtér alakítható ki, továbbá pozitívum, hogy nem árnyékoljuk le a saját és szomszédunk kertjét.

A településkép egységessége érdekében kedvezőbb, ha a ház oromzattal fordul az utca felé, és nem kontyolt tetővel. Utcával párhuzamos gerincű utcai szárny ott alakítható ki, ahol a környező épületek már ilyenek. Keresztbe beforduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, ott is meggondolással: ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre. A falusias karakterű lakóterületen lévő beépítésre a hagyományos hosszú telkes egytraktusos lakóházak, a sätortetős kockaházak jellemzőek. Ezekből a sätortetős épületekből – melyek már négyzetes alaprajzú kéttraktusos épületek – alakultak ki a kétszintes családiházak.

Mezőlak településformája többutcás falu, napjainkban megközelítőleg 390 épülettel rendelkezik. Telkeinek elhelyezkedését tekintve szalagtelkes falu, azaz egymás mellett fekvő keskeny, hosszú belső telkei hosszanti oldalukkal érintkeznek, így alkotnak többszöri sorozatot. Az évszázadok folyamán korai épületállománya teljesen kicserélődött, ma álló legrégebbi (lakó)épületeit is a 19. század végén emelték. Ezeket a régi épületeket részben kőből, részben már korszerű anyagok (égetett téglá- és cserép) felhasználásával emelték, ahol magas mesterségbeli tudásról árulkodó fejlett szerkezetek használata volt a jellemző. A második világháború után számos régi ház tűnt el a településen, a hagyományos fésűs beépítést felváltotta, illetve az új utcák mentén kialakult a sätortetős kockaházak beépítés.

A kertes házaknál hasznos egy megfelelő méretű, kialakítású tároló. A tárolók tervezésénél jó ha összhangban van az épülettel, mivel így egységes képet kapunk. Ugyanez igaz a kerítésekre is. Az utcai kerítésnél érdemes a környezet szép példáit megfigyelni, azok nyomán mai módszerekkel, friss hangulatú, de illeszkedő kerítést tervezni, építeni.

A kialakult, meglévő beépítési mód (oldalhatáron álló beépítés) megőrzése fontos, így minden esetben javasolt megőrizni a hagyományosan kialakult épület méretet, elhelyezést.

A hagyományokhoz illeszkedő homlokzati megjelenés alakítható ki. Több épület átalakításra, felújításra került már, azonban a korábbi kialakult állapotoknak megfelelően.

Az épület elbontása során csak azzal megegyező méretű új épület építhető. Az építési tevékenység során kialakítható előkert nagysága a telektömbben kialakult állapotnak megfelelően ajánlott.

Kertvárosias karakterű lakóterület

A kertvárosias karakterű településrészen oldalhatáron álló beépítést ajánlott alkalmaznunk. Javasolt az utcára merőleges tetőgerinc és a közvetlen környezetben jellemző tetőhajlásszög alkalmazása. Ez jellemzően 30-45 fok közötti, mellyel gazdaságos geometriájú tetőtér alakítható ki, továbbá pozitívum, hogy nem árnyékoljuk le a saját és szomszédunk kertjét.

A településkép egységessége érdekében kedvezőbb, ha a ház oromzattal fordul az utca felé, és nem kontyolt tetővel. Utcával párhuzamos gerincű utcai szárny ott alakítható ki, ahol a környező épületek már ilyenek. Keresztbe beforduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, ott is megfontolással: ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre. A kertvárosias karakterű lakóterületen lévő beépítésre a városiasodó, elsősorban Pápa hatását tükröző, az utcavonallal párhuzamosan beforduló, sokszor kapuáthajtóval kialakított épület a jellemző. A két régi utcája mellett a 20. század folyamán a település szerkezete több új utcával bővült: az Ady Endre utca (Kertalja, Vica Bolla-tag) nevét onnan kapta, hogy egy bizonyos Vica ragadványnevű Bolla Károly földjén létesült 1945 után. A Vasút (Lajos) utca régi nevét onnan kapta, hogy az utcában egyszerre öt Lajos nevű egyén építkezett.

A kertvárosias lakóterület a település déli részén található, mely más képet mutat, mint a falusias karakterű lakóterület. Ez az Arany János utca bevezető szakaszára, a Munkácsy, illetve a Bartók utcára vonatkozik. Dominál a kétszintes beépítés, a házak változó homlokzat- és tetőkialakítással, ugyancsak változó színnel jellemezhetők. Pozitívum, hogy a kőlabazatos kialakítású kerítések néhány szakaszon egységes képet tükröznek. Ezen a részen az előkertes beépítés jellemző.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni.

Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant.

A szépség sokféle lehet.

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

„Ne feledjük, egy hely alapvető identitása nem állandó és megingathatatlan, hanem élő organizmus, ami fejlődik és időről időre nyilvánvalóbbá válik. Az évszázadok alatt kialakult települések arculatát nemcsak korok, stílusok határozzák meg, hanem saját gazdasági és társadalmi adottságaik, egymáshoz viszonyított helyzetük és kapcsolataik is befolyásolták.”

Krizsán András és Somogyi Győző szavai

MEZŐLAK

TETŐHAJLÁSSZÖG

Mezőlak falusias karakterű településrészén az épületek tetőhajlásszöge közel azonos 37-45 fok közötti hajlásszögű, míg a kertvárosias karakterű lakóterületen 30-45 fok közötti.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel ajánlott épülniük, mint a környezetüknek, hogy illeszkedjenek az utcaképbe.

MAGASSÁG

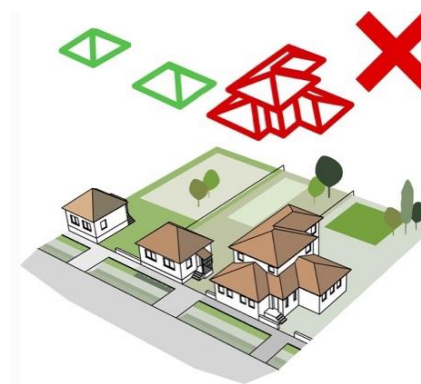
A településen az épületek magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló magassággal ajánlott épülniük, mint a környezetük. A maximális építménymagasság 5,5 méter lehet.

Új ház építésénél fontos, hogy illeszkedjen a környezethez az épület magassága, a túl magas épületek rontják az utcaképet.

TETŐFORMA

Mezőlak településen a lakóépületek tetőzete a hagyományos formákhoz igazodó, magastetős konstrukcióban készülhet. Tetőhéjazatként jellemzően cserépfedést javasolt alkalmazni.

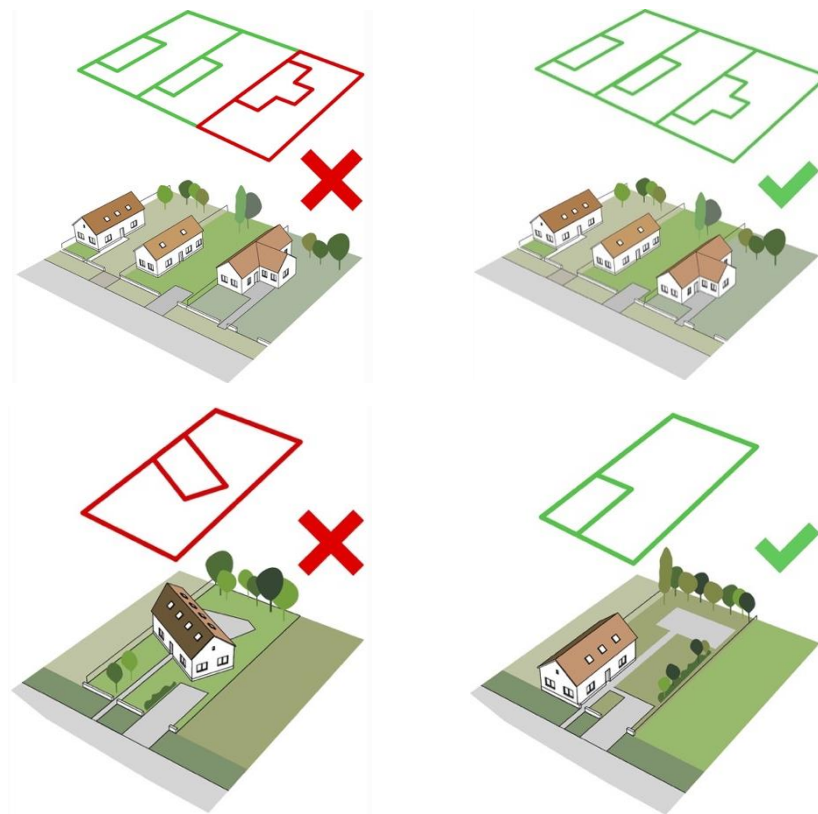
SZÍNEK

A település épületeinek színvilága változatos, azonban mégis egy visszafogott, a környezethez illeszkedő színhasználat jellemző. A lakóépületek a helyi építészeti hagyományoknak megfelelően vakolt homlokzati megjelenéssel, a településre jellemző halvány (fehér, sárga, barna és árnyalatai) színezéssel alakíthatók ki.

TELEPÍTÉS

Mezőlak településrészeiben az épületek telepítésére az oldalhatáron álló beépítési mód a jellemző. A telken belüli elhelyezkedés az utcára merőleges rendszerű. Kerülendő a nem utcával merőlegesen telepített, indokolatlanul nagy mértékben hátrahúzott épületek építése. Az épületek a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható védett kert.

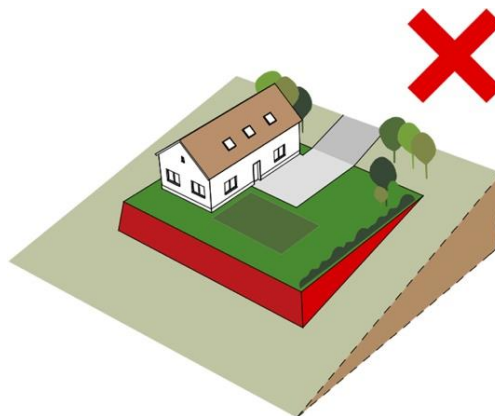
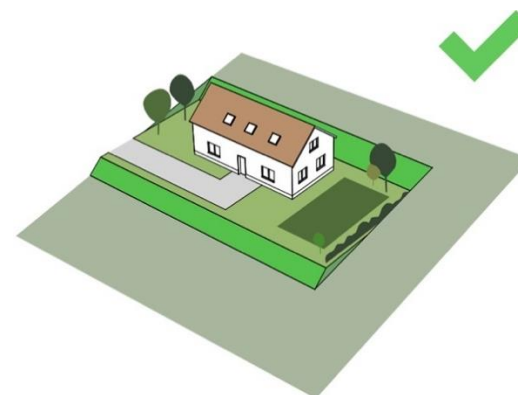
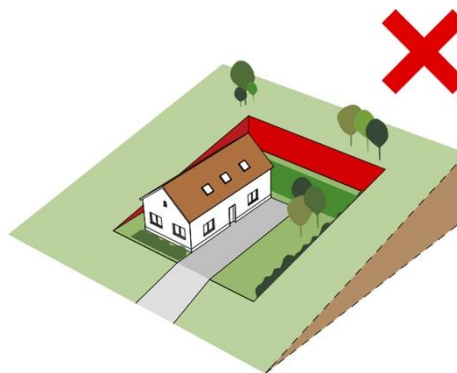

TEREPALAKÍTÁS

A domborzati viszonyokat tekintve Mezőlak településen nem jellemző a szintkülönbség.

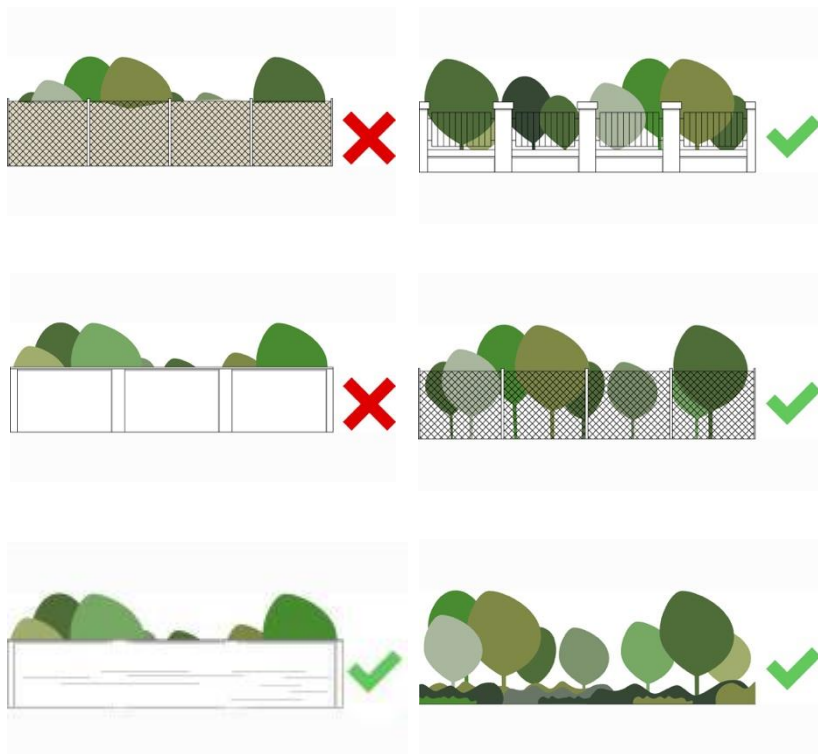
A terepalakítás során nem elfogadható az épület földbevéájása, mivel így az esővíz összegyűlik a mélyedésekben és a kert használhatatlanná válik. Továbbá nem jó megoldás az épület teljes kiemelése sem, mivel így a ház kiemelkedik a környezetéből, nem illeszkedik a terepadottságokhoz.

Jó megoldás a terepalakításnál az épület részleges bevágása, így a kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek, továbbá kevesebb földet kell megmozgatni. Kedvező megoldás, ha az épület eleve a terepbe illesztve épül, így teljesen illeszkedik a terepadottságokhoz, környezetéhez, valamint minimális földmunka szükséges.

KERÍTÉS

Mezőlakon a falusias karakterű lakóterületen a helyben kialakult anyag és formavilágú kerítés a javasolt. Tömör kerítés csak természetes kőből soros rakással építhető max. 150 cm magassággal és a felületének harmadában futó növényvel befuttatva. Fa anyagú kerítés max. 160 cm magas, min. 30%-os áttörtségű lehet és csak lazúros felületkezelést kaphat a fa eredeti színéhez közelálló színben.

KERÍTÉSEK

A kerítések vizsgálata során megállapítottuk, hogy vannak hagyományosan alkalmazott anyagok és formák, mint például a kő kerítés megtörve a fával, a klasszikus kovácsoltvas kerítések. Többféle anyaghasználat is megfigyelhető, a szárazon rakott terméskő tartóoszloptól kezdve a tégláig.

Mint az épületek esetében a kerítések kialakításánál is ajánlott a hagyományos, természetes anyaghasználat.

A kerítéssel körbehatároljuk a telkünket, épületünket, ezért fontos, hogy összhangban legyen az épülettel. Az épületnél alkalmazott színek, formák, anyagok megjelenése a kerítésnél is alkalmazhatók, sőt fontos is, hogy alkalmazzuk. Jó példa a bal oldalon látható kerítés, mely anyagában, színében teljesen összhangban van az épülettel.

Növényekkel való kombinálás kiváló takarást biztosít és emellett elkerülhető a falszerű megjelenés. A növényzet évszakonkénti változása sokszínű kerítést eredményez, mindig újfajta megjelenést ad a területnek.

KERTEK

A kert éppolyan fontos helyszíne a telkünknek, mint az épületek, mivel a kert teremti meg a kapcsolatot a természettel, a rekreáció, a pihenés színtere, de ugyanakkor haszonkertként is megjelenhet. A formák, színek, anyagok ugyanúgy fontosak a kert kialakítása, tervezése során, mint az épületnél. A kert nemcsak az alkotás színtere, hanem a kikapcsolódásé is. A kert tulajdonképpen az épület folytatása a szabadban, mindkét esetben az emberi tevékenységek helyszíne, csak mások az arányok, építőanyagok.

A kertnek különböző részei vannak funkció szerint lehatárolva. Beszélhetünk előkertről, mely az egész kert bejáratául szolgál és szépen keretezi az épületet. Hátsókertről, mely a rekreáció, kikapcsolódás színtere, illetve oldalkertről, ahol jellemzően a gépkocsibeálló és az épület bejárata kerül kialakításra.

Megfelelő növényalkalmazással, dús növényzettel a kert árnyékoló funkciót is betölthet, ami a meleg nyári napokon igazi felüdülés. Építkezéskor még a tervezés során érdemes végiggondolni, hogy a meglévő növényzetből mit lehet megmenteni és az épületet ennek függvényében célszerű kialakítani.

Javasolt a telek területének közel felén zöldfelület kialakítása, mellyel kellemes, jól kihasználható kertet hozhatunk létre. A legtöbb épület előtt előkert van, mely az utcáfrontról is jól látható, így védelmi szerepe mellett a díszítés is a feladata.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A népi építészet egyik jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác, melynek kialakítása, elhelyezkedése többféleképpen lehetséges. A tornác egy félig nyitott, folyosószerű, fedett tér, mely nyáron kiválóan árnyékol, az év többi szakaszában pedig véd az esőtől, hótól. Esztétikus megjelenése és praktikussága okán az épületek meghatározandó eleme is lehet. Mezőlak településen néhány háznál megjelenik a tornác, előtető, ezért párat érdemes megemlíteni. A fa szerkezet könnyedebb megjelenést kölcsönöz a háznak és kitűnően kombinálható tömörebb téglavagy kőoszlopokkal, valamint a fára felfuttatott növényzettel, ami árnyékoló hatással is bír. Fontos az épület anyagaival összhangban lévő anyaghasználat a tornác, előtető, erkély kialakításánál.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek külsejére, esztétikai megjelenésére jelentős hatással vannak a nyílászárók. A zárt épület tömegét az ajtókkal, ablakokkal nyitjuk meg a külvilág felé, ezért fontos, hogy milyen módon tesszük. A népi építészet házáin a fából készült, osztott spalettás ablakokat, valamint fa ajtókat alkalmaztak. Mezőlak lakóterületén a nyílászárókra leginkább a sötét- és világosbarna színek alkalmazása, valamint a fa anyag jellemző, emellett számos épületen megfigyelhető a modern, műanyag nyílászárók alkalmazása, melyek jellemzően fehér színűek.

Új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de leginkább a fa mintázatú, vagy erezetű, víztiszta, vagy matt síkűvegezésű ablakok beépítése javasolt. Tetőtér beépítése esetén a tetőtéri ablakok összes felülete nem lehet nagyobb a tető felületének 10%-ánál. Az utcai homlokzaton spaletta kialakítása javasolt, mely esztétikus megjelenést biztosít az épületnek. A nyílászárók javasolt színe világos, közép és sötétbarna, fehér, valamint tört árnyalatok. Védett épületeknél el lehet térni. Az épületek közterületről látszó falfelületeinek és nyílásai (ablakok, ajtók) arányainak egymással harmóniában és egyensúlyban javasolt állniuk. Ügyelni kell a tömör és áttört felületek arányára a közterületről látszó felületeken (legyen több a falfelület, mint az ablak vagy az ajtó).

Az álló formátumu ablakok használata előnyösebb, mint a fekvő ablakoké, mivel arányaiban jobban illeszkedik az épület tömegéhez. Kerülendő a túlzottan díszített, élénk színű ajtók használata, ehelyett az egyszerű, hagyományos ajtók részesítendőek előnyben. Törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. A garázkapuk kialakításakor az épülettel azonos anyaghasználat ajánlott, valamint a visszafogott megjelenés.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A homlokzat kialakítása nagyon fontos az épületnél, mivel ez az arca a háznak. A hagyományos arányok megtartására kell törekedni, a kellemes arányú ablak kiosztásra. A homlokzaton a természetes anyaghasználat, formák alkalmazása javasolt. A homlokzat csak vakolt – festett (meszelt) felületű lehet. A lábazat téglá-, soros rakású terméskőburkolatú illetve festett lehet. Az oromfal anyaga lehet falazott, a homlokzattal megegyező homlokzatképzésű. A tetőfedés anyaga csak hagyományos natúr, vörös illetve piros égetett agyagcserép, valamint ahhoz illeszkedő színű és struktúrájú egyéb pikkelyszerű fedés illetve természetes pala lehet, közfunkciót ellátó épületek esetén kivételesen az előpatinásított korcolt fémlemez is alkalmazható. A szomszédos épületek tömegformálásukkal, színvilágukkal egymáshoz illeszkedjenek.

A településen – a környezethez való illeszkedés érdekében – a lakóépületek a helyi építészeti hagyományoknak megfelelően vakolt homlokzati megjelenéssel, a településre jellemző halvány (fehér, sárga, barna és árnyalatai) színezéssel alakíthatók ki.

A településen a hagyományokhoz illeszkedő homlokzati megjelenés alakítható ki. Javasolt megtartani, kialakítani a macskalépcsős oromfalakat, a vakolt, vakolatkerettel kihúzott homlokzatokat, osztott fa ablakokat.

A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképből. A jól megválasztott burkolat nemcsak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja.

A képen látható homlokzatképzéseknél a hagyományos arányok, formák alkalmazása látható, mely a környezetéhez is alkalmazkodik. Ez egy olyan kombináció, mely lehetővé teszi, hogy egyszerre kiemelkedjen és illeszkedjen a településképből az épület. Az osztott nyílászárók arányai és egymáshoz való viszonyuk harmóniát teremtenek a homlokzaton.

RÉSZLETEK

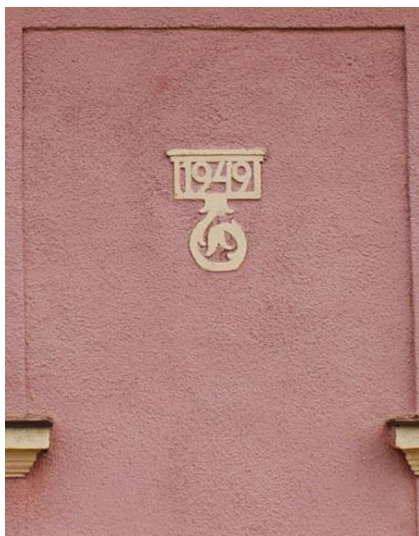
A településen több helyen is a barokk és eklektikus építészeti stílusra jellemző elemek mutatkoznak meg az épületeken.

Mezőlakon leginkább a díszített, játékos oromfalak, valamint az ablakokat keretező vakolatdíszek kölcsönöznek hangulatos, esztétikus megjelenést az épületeknek, a településnek.

A múlt század elejét idéző felújított, gyakran már nem működő kutak, a különböző díszes házszámablák, utcátáblák, a kerteket díszítő objektumok karaktert adnak a településnek, megteremtik az időbeni folytonosság érzetét.

A vidék jellegzetes téglakéményeit láthatjuk a képeken, melyek különböző méretűek, arányúak. Egy rosszul elhelyezett, aránytalan kémény elüt a településen megjelenő kéményektől, elronthatja a felújított épület megjelenését, ezért fontos a kialakításnál a hagyományos arányok, formák, színek, díszítések figyelembevétele.

MAI PÉLDÁK

Ebben a fejezetben a településen lévő esztétikus, követendő épületeket mutatjuk be. Új ház építésekor, átalakításakor fontos, hogy az épület tömegalakítása, homlokzata illeszkedjen a településképhez.

A tömegalakítás a környező épületek tömegétől nagyban függ. Az utcakép összhatását rontja a túl nagy tömegű, terjengős épületek, melyek elnyomják a kisebb épületeket.

Javasolt a hagyományos tömegalakítás, a nem túl széles épületek kialakítása, melyek igazodnak a korábban kialakult utcaképhez.

Az anyaghasználat esetében mindenképpen a természetes anyagok kő-, faburkolat, vakolt falfelületek és a visszafogott színezés részesítendők előnyben.

Ez az épület az arányos homlokzat-szerkesztés és a természetes anyaghasználat miatt kiemelendő. Az épületen a hagyományos oromzatos, szimmetrikus archetipus forma az uralkodó jegy. Az ablak körüli díszítések izgalmas homlokzatot hoznak létre. A teljes összhanghoz hozzájárul a növények, a színek összhangja, mely kellemes hangulatot kölcsönöz az épületnek. Feltehetően téglából épült lakóépület. Falazata vakolt, fehérre meszelt. Falazatának lábazata szürkés színű. Alaprajzát tekintve egysoros, háromosztatú (szoba, konyha, kamra), vagy „L” alakú, ún. hajlított ház lehet, két-három utcavonalra épített szobával, konyhával, kamrával, gazdasági épületekkel. Az utcakép laza sorházas beépítésű, azaz a házak hossziránya megegyezik az utcával, széles frontjukkal fordulnak kifelé a járdáig nyúlóan, de rövid oldalukkal nem érintkeznek. Homlokzata népi építészeti szempontból figyelemre méltó, néprajzi értéket képvisel.

A képen egy felújított épület látható, mely a hagyományos építészeti megoldásokat alkalmazta és ötvözte a mai formálással is.

Az épület anyaghasználata, a vakolt felület, a lábazat, az ablakok, a sátoztető, a négyzetes tömegformálás, a kerítés, a növények, az épület előtti szekér teljes összhangot teremtenek. Az épület egyszerű, a tájhoz, környezetéhez harmonikusan illeszkedő.

Alaprajzát tekintve kétszoros, többszattú épület, vagy „L” alakú, ún. hajlított ház. Tetőformája sátoztető, héjazata tetőcserep, utcára néző oldalán két négyzetes ablakkal, mely jellegzetes eleme az épületnek az utcafrontján. A vakolt felület szépen kiegészül az ablakokkal, a vakolatdíszítés kiemelt szerepet tölt be a homlokzaton.

Az épület esetében a hagyományos építészeti formák a jellemzőek, mely ezen a tömegben is megfigyelhető. A hagyományos és mai formálás ötvözése mutatkozik meg az épületen. Az épület anyaghasználata, a vakolt felület, az ablakok, a sátoztető összhangot teremtenek. Az épület körüli növényhasználat egyszerű, a tájhoz, környezetéhez harmonikusan illeszkedő.

A természetes, világos színvilág, a gondozott udvar a különféle színes növények harmóniája kellemes összképet eredményez. Tömegében, arányaiban, elemeiben jó, követendő példaként szolgál az épület.

A képen látható épületeken megfigyelhetők a hagyományos építészeti elemek, azonban inkább a modernebb megoldások a jellemzőek. Ez megjelenik a tömegformálásban is, mely a letisztultabb formákat követi.

Az épületek anyaghasználata, a természetes, világos színvilág, a vakolt felület, a fa, illetve műanyag ablakok, a sátozott teljes összhangot teremtenek. Az épületek egyszerű, a tájhoz, környezetéhez harmonikusan illeszkedőek. Az épületekhez kapcsolódó növények, a harmonizáló kerítések kellemes összhangot eredményeznek.

UTCÁK, TEREK

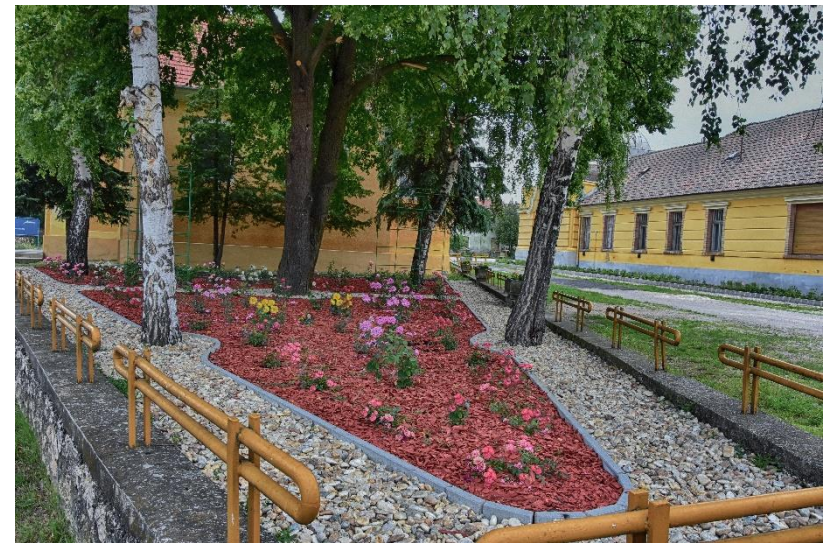
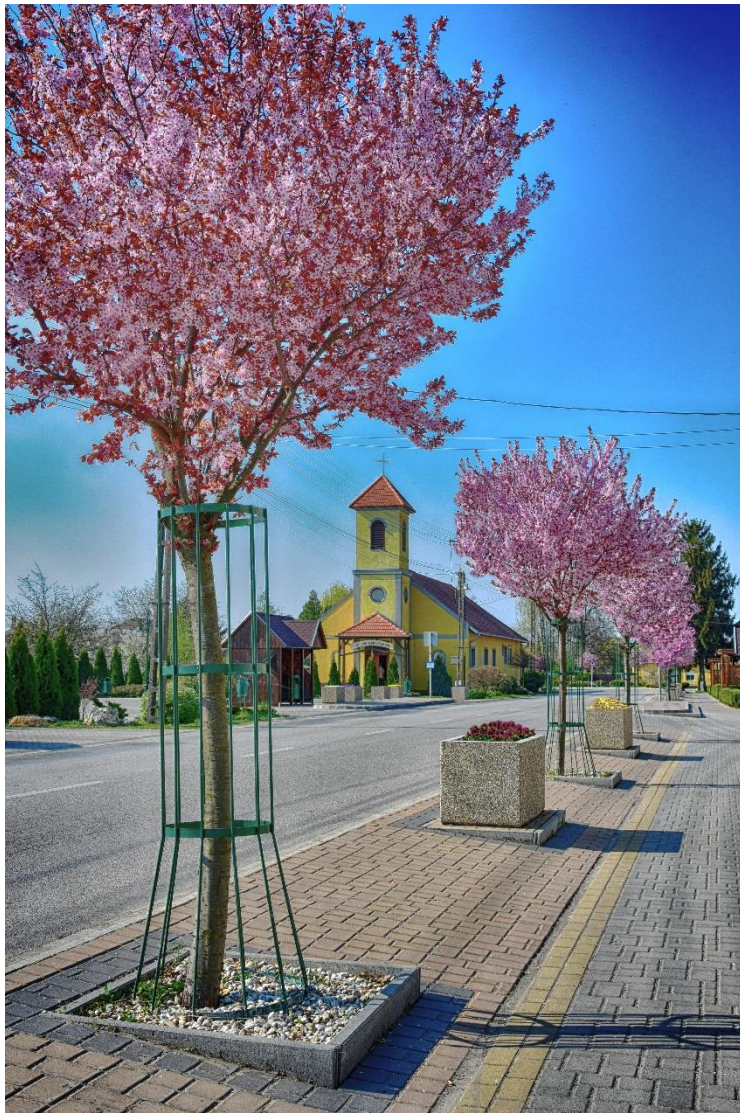
Az élhető, esztétikus és barátságos településeknek a hozzátartozói a gondozott virágos, zöld utcák és terek. A közterületeken, utcákon, tereken lévő növényzet fontos szerepet tölt be a település lakóinak életében, ezért a cél ezek megőrzése, fenntartása és újabbak kialakítása.

Mezőlak településen gondozott, rendezett látványt nyújt az utcakép, a fásított utcák. A telekről kilépve a járdára, utána a zöldsávra érkezünk, majd pedig az útra. A zöldfelületi adottságok változók a belterületen, vannak közepes adottságú területek és vannak nagyon széles ültetési sávok (Petőfi, Ady utca és templomok közötti szakasza, Kossuth utca délkeleti része), de ez sehol nem szűkül annyira össze, hogy lehetetlenné tegye a növényültetést.

A Vasút utca különbözik az előbb leírtaktól. Itt is dominálnak az örökzöldek, de ezt a szemközti területtől való elválasztás szüksége indokolja, valamint megjelennek más lombhullató fajok is a közterületen; gyümölcsfák, cserjék, évelők. A Petőfi és Kossuth utca nagyon vegyes képet mutat. Az adottságok kihasználtsága közepes, amit nem mindig a területek lefedettsége, hanem az alkalmazott fajok eredményeznek. Települési szinten ugyan egységes fasorról nem lehet beszélni, de számos utcaszakaszon jelennek meg koros közönséges diókból és vegyes, alacsony termetű gyümölcsfákból álló fasorok, sőt egyes részeken kettős fasorokat is láthatunk (Petőfi utca templomok és Ady E. utca közötti szakasza). Ezek a települési zöldfelület legértékesebb részei. Emellett a zöldfelületben főként közönséges nyírt és berkenyét valamint hársat találni. Rendkívüli módon dominálnak a tűlevelű örökzöldek a templomkertekben és környezetükben egyaránt.

A településre a négyzethálós szerkezet jellemző. A legősibb része minden bizonnyal a Kossuth Lajos, Petőfi Sándor utca volt, s később kezdett el a település a vasút felé terjeszkedni. Ezek a fejlődési szakaszok a telekosztásokon kívül a beépítésben, az épületek stílusában is megnyilvánulnak. Az említett két utcában zömmel egyszintes a beépítés (bár kétszintesek is beékelődnek), s főként a templomok környékén több múlt századi barokk építészeti stílusjegyet tükröző, osztópárkányos, macskalépcsős homlokzattal kialakított épület látható, de néhány nagyobb lakóházon vakolatból húzott kváderformák, ablakszemöldökök, könyöklőpárkányok is megfigyelhetők, amely eklektikus vonásokra utal. A beépítés nagyrészt utcavonalas, sok kőlabazatos ház látható, előfordulnak tömör kerítések, kerítésbe vájt kapuzatok. A járőfelületek beton járdalappal burkoltak.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek fontos, jellegzetes tartozékai a településeknek. Az utcaképet nemcsak az épületek és a növényzet alakítja, hanem a hirdetések, reklámtáblák is meghatározzák, ezért fontos hogy megfelelő minőségű, esztétikailag korrekt hirdetések, reklámtáblák és cégérek gazdagítsák az utcaképet. A figyelemfelkeltés a céljuk, ne legyen meghökkentő. A hirdetések lényege a tájékoztatás, amelyet az utcaképbe illően is megtehetünk.

Mezőlak település területén reklám támfal, kerítés, kapuzat, épület homlokzatának szerves (építészetiileg megkomponált) részeként, építési telkeken önállóan, továbbá közterületi korlátokon, közműoszlopokon kerülhet kialakításra. Hideg színhőmérsékletű megvilágítás (neon, halogén, lézer fényforrás), vibráló, pulzáló fényjelenség nem alkalmazható.

A falusias jellegű településen csak egységes megjelenésű információs vagy más célú berendezés, cégér helyezhető el. Az alábbi képeken jó példák láthatók a hirdetések, cégérek kialakítására.

IMPRESSZUM

MEZŐLAK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.mezolak.hu

onkormanyzat@mezolak.hu

8514 Mezőlak, Arany J. u. 1.

Telefon: +36 30 579 9648

Polgármester: Nagy Gábor

Főpítész: Németh Ferenc

SZERKESZTETTE: Planteus Kft.

SZÖVEG: Cseh Edina, Flickné Magyar Éva, Németh Ferenc, Török Beáta

FOTÓ: Nagy Gábor, Czeiz Zsuzsa, Cseh Edina, Németh Ferenc, Török Beáta

GRAFIKAI TERVEZÉS: Cseh Edina, Flickné Magyar Éva, Németh Ferenc, Török Beáta

ÁBRA: Az általános építészet útmutatóban található ábrák a Lechner Nonprofit Kft. tulajdonát képezik.

Forrás: <http://tak.lechnerkozpont.hu>

Mezőlak, 2018.

